

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Yetmiş üçüncü İçtima

13.7.1338 Perşembe

Münderecat

	Sayfa
1. — Zaptı sabık hulâsası	364
2. — Asayî kiram muamelâtı	365
1. — Mebuslardan dokuz zata mezuniyet verilmesine dair Divanı Riyaset kararı	365
2. — Dersim Mebusu Hasan Hayri Beyin mezuniyetinin temdidine dair Divanı Riyaset Kararı	365
3. — Bitlis Mebusu Vehbi Beyin, mezuniyetinin temdidine dair tavriri	366
4. — Sivas Mebusu Rauf Beyin Reيسانilikten istifası	372
5. — Reisisani intihabı	373,375
3. — Müzakere edilen maddeler	366
1. — İdarei kura ve nevahi kanunu lâ-yihası ve Dahiliye Encümeni mazbatası	366
	372,373,376

BİRİNCİ CELSE

Bed'i müzakerat; saat : 2,15

REİS — İkinci Reisvekili Musa Kâzım Efendi Hazretleri

KATIPLER : Hakkı Bey (Van), Enver Bey (İzmir)

REİS — Efendim, ekseriyet vardır. Celseyi küşadediyorum. Zaptı sabık hulâsası okunacak.

1. — ZAPTI SABIK HULÂSASI

Birinci Celse

İkinci Reisvekili Musa Kâzım Efendi Hazretlerinin tahtı Riyasetlerinde bilinikat zaptı sabık hulâsası kıraat ve aynen kabul olundu. Bilâhara Heyeti Vekilenin intihabına mübâse-ret edilerek Sivas Mebusu Rauf Bey 197 reyle İera Vekilleri Riyasetine, Eskişehir Mebusu Abdullah Azmi Efendi 186 reyle Şer'îye Vekâletine, Kozan Mebusu Fevzi Paşa 200 reyle Erkânı Harbiye Umumiye Vekâletine, Karesi Mebusu Kâzım Paşa 105 reyle Müdafaa-i Milliye Vekâletine intihabolunarak teneffüs için celse tatil olundu.

İkinci Celse

Musa Kâzım Efendi Hazretlerinin tahtı Riyasetlerinde bilinikat Kastamonu Mebusu Yusuf Kemal Bey 198 reyle Hariciye Vekâletine, Gümüşane Mebusu Hasan Fehmi Bey 179 reyle Maliye Vekâletine, Karesi Mebusu Vehbi Bey 193 reyle Maarif Vekâletine, İzmir Mebusu Mahmud Esad Bey 107 reyle İktisat Vekâletine intihabolundu. Adliye Vekâleti için yapılan ilk intihapta ekseriyeti mutlaka hâsil olamadığından ikinci intihapta Erzurum Mebusu Celâleddin Arif Bey 105 reyle ihrazi ekseriyet eyledi ve teneffüs için celse tatil olundu.

Üçüncü Celse

Musa Kâzım Efendi Hazretleri tarafından küşadedilerek Nafia Vekâleti Vekilliğine 99 reyle Saruhan Mebusu Reşad Bey, Sıhhiye Vekâleti Vekilliğine 129 reyle Bolu Mebusu Dr. Fuad beyler bilintihap Perşembe günü içtima olunmak üzere celseye nihayet verildi.

İkinci Reisvekili	Kâtip	Kâtip
<i>Musa Kâzım</i>	Van	İzmir
	<i>Hakkı</i>	<i>Enver</i>

REİS — Efendim, zaptı sabık hakkında mütalâa var mı?

DURAK B. (Erzurum) — Efendiler dünkü intihabat hakkında bir iki söz söylemekliğime müsaade buyurunuz. Bir müddettenberi gazetelerde, bilhassa düşmanlarımız tarafından yazılan gazetelerde görüyoruz ki; Büyük Millet Meclisini teşkil eden Âzayı Muhtereme arasında birtakım ihtilâfat vardır deniyor. (Yok sadaları) Müsaade buyurunuz, halbuki dünkü intihabat bunun ne dereceye kadar yanlış, ne dereceye kadar yalan olduğunu pek kuvvetli bir surette bize gösterdi. Meclisimizin ilk teşekkülünden bugüne kadar dünkü gibi kuvvetli bir Heyeti Vekile teşkiline muvaffak olamamıştık. Düşmanlarımız o kadar kuvvetli propagandalar yapıyorlardı ki, yani şunu anlatmak istiyorum ki bendeniz beş, altı aydan beri içinizde bulunmuyordum. Bazan kulaklarımıza da sadalar aksediyordu. Büyük Millet Meclisinde ihtilâf var. Halbuki bendeniz Büyük Millet Meclisinde ihtilâf olmadığına kaaniim. Çünkü: Büyük Millet Meclisini biliyordum. Fakat düşmanlarımız o kadar kuvvetli propagandalar yapıyorlardı ki az kaldı bizi de kandırıyorlardı. Fakat Lehülhamd bu yalan dünkü gün bütün uryanlılığıyla tezahür etmiştir ki Büyük Millet Meclisinde katıyen ihtilâf yoktur. Büyük Millet Meclisi âmâli milliyemizin neticesine kadar böyle müttehit kalacak ve âmâli milliyesini kurtarıncaya kadar hiçbir şeyde ihtilâf etmiyecektir. Bunu bütün dünya işitsin. Binaenaleyh efendiler dün ilk intihabınızda Muhterem Rauf Beyefendi Hazretlerinin bu kürsü muallâdan söylediği sözleri bütün samimiyetimle alkışlıyorum ve bunu falihayır addediyorum. Evet bu kürsüde buyurdular ki; «Siz bu vazifeyi bana tevdi ettiniz. Ben Allahıma kasem ederek bu işi hüsnüneticeye isal etmeye çalışacağım» her halde

'böyle samimiyetle, böyle bir fikirle bu işe sarılıp girmek isteyen insanların muvaffak olacaklarında katiyen şek ve şüphe yoktur. Cenabıhak muvaffakiyet ihsan buyursun. (Âmin sesleri) Yalnız Heyeti Vekileye giren arkadaşlarımdan bir şey rica edeceğim. Bunu da unutmamaları. Muvaffakiyetlerini temenni etmekle beraber memleketin ahvali ruhiyesini iyi düşünsünler. Gözlerini yalnız Ankara'nın semasına dikmesinler. Kulaklarını yalnız Ankara'nın muhitine kabartmasınlar. Bütün memleketi görsünler ve bütün memleketin ruhuna vâkif olarak halkı iyi tanımsınlar ve memleketin ahvali ruhiyesine göre ifayı vazife etsinler. Kendilerinden bunu rica ediyorum.

REİS — Efendim zaptı sabık hulâsası hakkında başka mütalâa var mı? (Hayır sadaları) Zaptı sabık hulâsası aynen kabul edilmiştir efendim.

2. — ÂZAYI KİRAM MUAMELÂTI

1. — *Mebuslardan dokuz zata izin verilmesine dair Divanı Riyaset Kararı*

REİS — Efendim, Nevahi Kanununun muaddel bir maddesi vardır. Elli üçüncü maddedir. Münasip görürseniz bunun müzakeresine başlamazdan evvel Divan kararları var. Onu okuyalım. Badehu Nevahi Kanununun madde muaddelesinin müzakeresine geçelim.

Heyeti Umumiyyeye

Âtide isimleri muharrer zevatın esbabı sıhiye ve mazeretlerine mebnî hizalarında gösterilen müddetlerle mezun addi Divanı Riyasetin 12 . VII . 1338 tarihli on dokuzuncu içtimamında tensibedilmiş olmakla Heyeti Umumiyyenin nazarı tasvibine arz olunur efendim.

12 . VII . 1338

B. M. Meclisi Reisvekili
Musa Kâzım

Rasim Bey (Sivas) üç ay,
Haşım Bey (Çorum) üç ay,
Halil Bey (Ertuğrul) iki ay,
Şeyh Fikri Bey (Gene) üç ay,
Hakkı Bey (Ergani) üç ay,
Mahmud Bey (Ergani) üç ay,
Rıza Bey (Yozgad) Üç ay,
Dr. Asım Bey (Amasya) Üç ay,

REİS — Rasim Bey (Sivas) ın üç ay mezuniyetini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

REİS — Haşım Bey (Çorum) un üç ay mezuniyetini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

REİS — Halil Bey (Ertuğrul) un iki ay mezuniyetini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

REİS — Şeyh Fikri Efendi (Gene) in üç ay mezuniyetini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

REİS — Hakkı Bey (Ergani) nin üç ay mezuniyetini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

REİS — Mahmud Bey (Ergani) nin üç ay mezuniyetini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

REİS — Rıza Bey (Yozgad) ın üç ay mezuniyetini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

REİS — Dr. Asım Bey (Amasya) nın üç ay mezuniyetini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

REİS — Dersim Mebusu Hasan Hayri Bey hakkında Divanı Riyaset Kararı var. Okunacak :

Heyeti Umumiyyeye

İstihsal ettiği üç ay mezuniyetle 10 Nisan 1338 tarihinde dairei intihabiyesine azimet etmiş olan Dersim Mebusu Hasan Hayri Beyin Dersim'de vazai fi Hükümete muavenet etmek üzere mezuniyetinin üç ay daha temdidi Dahiliye Vekâleti Celilesinin 19 Haziran 1338 tarih ve 1102/12081 numaralı tezekresiyle işar kılınmış ve şimdiye kadarki müddetini hizmetine hasreylemiş olduğundan hususatı zatiyesi için zaman kalmadığını mumaileyhin aslı merbut telgrafında bildirilmiş olduğundan fazla muhassasat almamak şartıyla talebi veçhile mezuniyetinin üç ay daha temdidi Divanı Riyasetçe tensibedilmiştir. Heyeti Umumiyyenin nazarı tasvibine arz olunur.

1 . VII 1338

T. B. M. M. Reisvekili
Musa Kâzım

REİS — Efendim iki defa mazeretname göndermiştir. Divan da son mazeretini kabul etmiştir. Hasan Hayri Beyin bilâtahsisat üç ay

mezuniyetini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

3. — *Bitlis Mebusu Vehbi Beyin, mezuniyetinin temdid edilmesine dair takriri*

REİS — Efendim, Bitlis Mebusu Vehbi Beyin de bir takriri var. Okunacak.

Riyaseti Celileye

Mazereti meşruama binaen Mart zarfında üç mah mezuniyetime müsaade buyurulmuş ise de hastamı tedavi ettirmekte olduğundan nâsı istimal edemediğimden mezuniyetimin temdidini istirham eylerim olapta..

9 Temmuz 1338

Bitlis Mebusu
Vehbi

(Muvafık sesleri)

REİS — Efendim Vehbi Beyin eski mezuniyeti iptal olduğundan alelîsul bu takririn yine Divandan geçmesi lâzımdır. (Kimdir sadaları) Bitlis Mebusu Vehbi Bey mezuniyet almış, mezuniyetinin müddeti geçmiş, temdidini talebediyor. Fakat Divana gitmesi icabeder.

HASAN BASRİ B. (Karesi) — Efendim Divana gitmesine ihtiyaç yoktur. Mademki burada okunmuştur. Reye koymak lâzımdır. Aslolan Heyeti Umumiye'dir. Divan feridir. Burada okunduktan sonra burası karar verebilir.

REİS — Asıl, ferî meselesi yoktur. İntizam meselesi vardır. Burada bir mebusun takririni okumazsam okutmamakla itham ediliyorum. Binaenaleyh her takrir buraya gelebilir. Fakat ferî, asıl hepsi nisaba mütâalliktir. Divana gitmesi lâzımdır.

3. — MUZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — *İdarei kura ve nevahi kanunu lâyihası ve Dahiliye Encümeni mazbatası*

REİS — Efendim evrakı varidemiz yoktur. Nevahi Kanununun elli üçüncü maddesine ilâve edilecek fıkârat vardır. Onu okuyacağız.

Riyaseti Celileye

52 nci maddenin on sekizinci fıkrasından sonra bâzı fıkâratın ilâvesi hakkında Bolu Mebusu Şükrü Bey tarafından mûta ve Heyeti Umu-

miyece nazarı itibara alınan takrir üzerine Dahiliye Encümenince müzakerat cereyan ederek berveği âti madde ve fıkraların ilâvesi tensibedilmiştir.

8 Temmuz 1338

Dahiliye Encümeni Reisi Mazbata Muharriri

Lâzistan

Kayseri

Esad

Ahmed Hilmi

Kâtip

Âza

Kayseri

Karahisarî Şarki

Âtîf

Mustafa

Âza

Âza

Tahsin

Midhat

Madde 53. — Tapu, vergi, nüfus, kuyut ve muamelâtı esasîye ve ahzı asker muayenei iptidaiyesi nahiyeden başlar.

1. Tapu, vergi ve nüfus muamelâtı kesir olan nevahide her üç muameleyi takip ve rüyet etmek üzere ayrı ayrı tapu, vergi ve nüfus memurları tâyin olunur. Muamelâtı az olan yerlerde münasebeti mevkiye gözetilerek iki ve daha ziyade nevahiye seyyar memurlar tâyin olunur.

2. Nahiyeye hududu dâhilindeki emlak ve arazinin beyi' ve şîrâ, ferağ ve intikal, taksim ve ifrazına ait takrirler nahiyeye heyeti idaresince istima olunduktan sonra senedatı resmiyesi tapu memurları tarafından ita kılınır.

3. Tevellüdât, vefiyat, münakehat, talâk ve nakli mekân ve nüfusa ait muamelât nahiyeye nüfus memuru tarafından icra olunur.

4. Ahzı askere ait muayenei iptidaiye askerî ve nüfus memurları huzuriyle nahiyeye heyeti idaresinde cereyan eder.

5. Cünha mevaddına dair bidayet mahkeme ve müstantikler tarafından lüzum gösterilecek istinabeler nevahi heyeti idarelerince istima olunur.

6. Teşkilâtı ikmal olunan nevahiye ait tapu, nüfus ve vergi kuyudu devairi aidesi tarafından nevahi memurini mütâallikasına devir ve teslim olunur.

7. Yukardaki fıkralarda tâyin ve tesbit ve nevahiye tevdi olunan bilcümle muamelât kavanin ve nizamatı meriye dairesinde rüyet olunur.

REİS — Efendim, maddenin birçok fıkraları vardır. Tensibederseniz fıkra fıkra müzakere edelim.

MAZBATA MUHARRİRİ AHMED HILMI B. (Kayseri) — Muaddel maddeye ilâve edilen fıkralar evvelce mevcudolmadığından ten-sip buyurursanız yazılsın. Ondan sonra bunla-rın üzerine imali fikredilsin. Malûmuâliniz Bo-lu Mebusu Şükrü Bey arkadaşımız 53 neü mad-de müzakere olunurken tapu, nüfus ve saireye ait bâzı fıkaraatın ilâvesini teklif etmişlerdi. Encümen bu bapta uzunuzadıya müzakere etti. Bâ-zı şümüllü fıkralar ilâve ederek maddeyi tesbit et-ti ve buraya gönderdi. Şimdi arz edeceğim; lûtfen yazarsınız, bunun üzerinde imali fikredersiniz, fıkraları icabettikçe tadil ederiz. Encümenin tes-bit ettiği fıkra bunlardır.

(Encümenin tesbit ettiği fıkaraat tekrar okun-du.)

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — Efendim, 53 neü maddenin şekli muaddeli encümenden geliyor. Bu madde mucibince Mazbata Muhar-rirî Beyefendinin izah buyurdıkları tapu, ver-gi, nüfus muamelâtını nahiye kendisi yapacak-tır. Bunun için de birinci fıkrada gösterildiği üzere yani muamelâtı çok olan yerlerde üç vazifeyi görmek üzere ayrı, ayrı, yani bir düzüne kâtip tâyin edeceğiz. Muamelâtı az ise iki nahiyeyi birleştirerek veya üç nahiyeyi birleştirerek seyyar kâtipler göndereceğiz. Zannedersem bu kanunu yapmaktan maksadı esasi, ahaliye tes-hilât irae etmek ve iyi iş görmek içindir. Bu kâtipler tâyin edilsin, doğrudur, iyidir. Fa-kat masarifi nereden olacak? Gerçi masarifi bah-sine gelinmemiştir. Bu kâtiplerin masarifi ni Mu-vazenei Umumiyyeden mi? Yoksa Muvazenei Hu-susiden mi vereceğiz? Burası tasrih olunmak lâ-zımdır. Şimdiden bu maddeyi kabul edersek bir emrivaki olur. Bilâhara mahallî idaresi bu kâtip-lerin maaşını versin dersek millet namuna ida-rei kelâm eden bizler, böyle bir kanunu ne istiyoruz demektir, ne de bu kanunun ciheti tat-bikiyesi vardır. Millet vermez, veremez. Zira kuvvei tahammüliyesi yoktur. Ben kendi hesa-bıma reddediyorum. Buna millet mütahammil değildir. Bu bir kere tesbit olunmak lâzımdır.

ABDÜLKADİR KEMALİ B. (Kastamonu) — Bu kanun arkadaşlar, ilk teklif edildiği za-man Anadolu'da iki kısım halkı gözümün önü-ne getirmiş ve bunların bir kısmının Türk, bir kısmının da Kürt olduğunu düşünerek kabili-yeti tatbikiyesi olmadığını arz etmek maksa-

diyle bu kanun Çince yazılmış Anadolu'da ka-biliyeti tatbikiyesi yoktur, demiştim. Arkadaş-lardan birisi de sözümü suitefsir etmişti. Ma-alesef diğer maddelerin müzakeresi esnasında esaret altından yeni kurtulan ve memleketim bulunan Adana'da bulunduğumdan şimdiye ka-dar geçen maddeler hakkında cereyan eden mü-zakerede bulunamadım. Şimdi 53 neü madde olarak ortaya atılan madde yine bana eski dü-şüncelerimi hatırlattı. İptida heyeti umumiyesi hakkında söz söylemeye lüzum yok, vaktiyle söyledik. Yalnız şimdi bu maddenin iki fıkrasına nazarı dikkatinizi ehemmiyetle celbede-ceğim. Bu fıkralardan birisi, dördüncü fıkra ki, ahzi asker muamelâtının, muayenei iptidaiye-sinin askerî ve nüfus memurları huzuriyle na-hiye heyeti idaresinde cereyan edeceğinden bah-sediyor. Arkadaşlar bir memleketin huzur ve sükûn içinde devamını temin edecek yegane şey, bir hükümetin, daha doğrusu bir nüfuzu mânevîi hükümetin mevcudiyetini temin etmek-tir. Bu temin edilmeyen memleketlerde hiçbir iş yapmanın imkân olmaz. Bu kuvvetli nüfu-zu hükümete mâni olan yerlerde iki nevi teş-kilâtın ve iki nevi kuvvetin mevcut bulunması ve bu mevcudiyetin idamesinde ısrar olunma-sıdır.

RAGİB B. (Kütahya) — Her halde tufeyli insanlar yaşatmal.

ABDÜLKADİR KEMALİ B. (Devamla) — Arkadaşımın söylediği sözün mânasını anhya-bilseydim cevap verirdim. Fakat anlıyamadım. Ahzi asker muamelâtı, daha açık bir ifade ile söylemek lâzımgelirse, memlekette iki hüküme-tin mevcudiyetine sebebiyet veren bir muame-ledir. Halihazır ahzi asker teşkilâtı, memleket-te iki nevi mevcudiyeti gösteriyor. Biz haliha-zır ahzi asker teşkilâtından müşteki iken ve istikbale ait bir kanun yaparken yine onu, o kanunun içerisine sokmak, memlekette iki şekli hükümetin devamına sebebiyet vermek demek-tir. Memlekette bir hükümet olmalıdır. Diğer-leri teferruat olmalıdır. Nahiyede, ahzi asker muamelâtiyle işgal edecek askerî bir memur bulunduracak iseniz, nahiyeler şimdiye kadar iki şekli hükümetten mâsun idiler. Bundan son-ra onlara bir askerî hükümet, bir de mülki hü-kümet namı altında iki hükümet göndermiş olacaksınız ki, bu hususta kazaların, hivaların,

vilâyetlerin teryadı kâfidir. Efendiler, bu nokta hakkında fazla söz söylemeye zaman müsait değildir. Onun için sözü uzatmaktan vazgeçiyorum. Yani askerî memurinin bu fıkradan sureti katiyede tayyımı ve memleket efradından mürekkebolacak heyetler vasıtasıyla muayenei iptidaiye icra edilerek biraz da millete inandırmasını rica ediyorum.

Beşinci fıkra; «Cünha mevaddına dair ve bidayet mahkeme müstantikleri tarafından lüzum gösterilecek istinabeler nevahi heyeti idarelerince istima olunur.», diyor.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Reis Bey fıkra müzakere edilecek değil mi?

ABDÜLKADİR KEMALİ B. (Devamla) — Fıkra, fıkra mı, Reis Bey?

REİS — Evet...

ABDÜLKADİR KEMALİ B. (Devamla) — O halde affediniz. Bu baptaki sözümü sırası geldiği zaman söylerim.

MEHMED VEHBİ Ef. (Konya) — Bir taktırir veriniz.

ABDÜLKADİR KEMALİ B. — Neye dair?

MEHMED VEHBİ Ef. — Askerî memurinin fıkradan tayyına dair...

ABDÜLKADİR KEMALİ B. — Peki efendim. Beşinci fıkra hakkındaki hakkı kelâmımı da muhafaza ediyorum.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Âkibet Cenabı Hakka bin hamdüsenâ ki, Nebil Efendi Hocamızın ağzından olsun bu kanunun aleyhinde bir söz çıkmıştır.

HASAN BASRİ B. (Karesi) — Kanunun aleyhinde değildir. (Maddenin aleyhindedir, sesleri)

TUNALI HİLMİ B. (Devamla) — Kanunun ruhunun aleyhindedir. Zira bu kanun efendiler, bu memleketin anlıyamıyacağı bir şekilde yazılmıştır. Allahıma hamdederim ki, itiraz kapısı açılmıştır ve inşallah kanun basit bir hale getirilecektir. (İnşallah, sesleri)

ABDÜLKADİR KEMALİ B. (Kastamonu) — İnşallah, inşallah iştirak ederiz.

REİS — Ragıb Bey.

RAGİB B. (Kütahya) — Vazgeçiyorum.

REİS — Efendim birinci fıkra hakkında söz alan arkadaşlarımız sözlerinden vazgeçiyorlar.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Encümenin izah etmesi lâzımgelen bir nokta var. Tapu,

vergi ve ahzi asker muamelâtı dendiği zaman, Nebil Efendinin buyurdıkları gibi, bu memuriyetler nasıl teşekkül edecektir ve bunlar nahiye idaresine mi girecektir? İzahat versinler.

TAHSİN B. (İzmir) — Efendim bu memurlar meselesini encümünde biz uzunuzadıya müzakere ettik. Bolu Mebusu Şükrü Beyin bu madde hakkında verdiği taktırirde yalnız ferağ ve intikal, taksim ve ifraz mesaili; nevahi heyeti idaresinde istima edilsin denmiş. Bu meseleyi biz, Tapu Müdürü de hazır olduğu halde müzakere ettik. Tapu Müdürü muhik bir itirazda bulundu, dedi ki : Nahiyece taktırir istima edildikten sonra muamele bitmiştir; tapu memuru, tetkikatı kuyudiyeye mutabık gelsin gelmesin tapu senedini vermeye mecburdur. Binaenaleyh; nahiyelerde tapu memuru ve tapu kuyudatı olmak, evveleminde tetkikatı kuyudiyeye icra edilmeli ve badehu taktırir istima edilerek muamele mahallinde bitmelidir. Sonra bu mecelleyi encümünde tetkik eder ve düşünürken, halkın huzur ve teshili müracaatını en ziyade hedef ittihaz etmişizdir. Malûmuâlinizdir ki, efendiler köylerin ne gibi işleri vardır? Köylünün tapu işleri vardır. Meselâ iki kardeş arasında bir tarlayı taksim edecekler, iki dönüm tarla var, bir dönümü birinin, bir dönümü diğerrinin. Bu bapta şimdiye kadar icra edilen muamele hepinizin malûmuâli-leridir ki, matbu bir şahadetname vardır. Onu tapu idaresi ve tapu memurları verir, heyeti ihtiyariye mühürler, kazaya gider, kazada kuyut tetkik edilir ve tapusu verilirdi, sonra kaymakamların riyaseti altında bir Taktırir Komisyonu filân teşekkül etti, ama bunlar bir şekilden ibaretti. Bu muamele aylarca, günlerce kazada devam eder ve ekseriya tarafeyn vazgeçerek geriye gelirlerdi. Onun için karyelerde alım - satım ve bilhassa arazi alım ve satımı senedi âdi ile cereyan ediyor. Meselâ bir tarla alım - satımı şöyle oluyor : Üç bin kuruş veya beş bin kuruş; ben verdim, ben de aldım.

Bu muamele puluz bir senet ile böylece icra ediliyor. Fakat biraz sonra ara yere ihtilâf girdi mi? Mahkemeye gidiyorlar. Pul cezayı nakdîsi de nazarı dikkate alınarak o senet çıkarılıyor, fakat taktıriri, memuru aidi huzurunda olmadığından mahkemeye senet kabul edilmiyor ve bu yüzden birçok eşhas mutazzarır oluyor. İşte bugün köylerde cereyan eden bu muamelenin esası; senedi âdi iledir ve köylülerin tapu kaydı yoktur.

Binaenaleyh, biz halka karşı bu mecelleyi tanzim ederken halkın huzurunu ve teshilatını düşündük. Sonra nüfus memuru ve nüfus muamelâtı... Bir adamın bir çocuğu dünyaya geliyor veyahut ayrılık, gayrılık oluyor. Bunun için köylü muhtara gidiyor; birçok masraflar yapıyor, aylarca günlerce muamele peşinde dolaşiyor. Nihayet alacağı bir nüfus tezkeresidir. Bir adamın çocuğu dünyaya gelirse onun tezkeresini vermeye Hükümet ve Devlet mecburdur. Bir adamın çocuğu dünyaya geldi, diye günlerce muamele arkasında dolaşmaya mecburiyeti yoktur. Binaenaleyh, biz bu noktai nazardan halka pek ziyade kolaylık olduğu için bu tapu ve nüfus memurlarını maddeye koyduk. Sonra Abdülkadir Kemalî Beyin buyurduğu meseleye gelince : Ahzi asker, ahzi asker, diye muameleyi büyütmiyelim. Malûmu âliniz ahzi asker meclisleri, komisyonları nasıl oluyor? Biliyorsunuz; kazada bir heyet toplanıyor, ahzi asker memuru da orada bulunuyor. Meselâ; filânca köyün heyeti ihtiyariyesi de oraya geliyor; o köyün ahzi asker muamelesine başlanacak deniyor, köyün muhtarı, imamı içeriye girdi mi; köyünüzden Ali, Veli sağ mı, değil mi? Diye soruluyor. Bu suretle huzuran ve gıyaben muamele yapılıyor. Bunu Abdülkadir Kemalî Bey yanlış anladı. Hükümet ikiye ayrılacak ve her nahiyenin başında bir ahzi asker memuru bulunacak değil ki... Bu, yanlış anlaşılış.

ABDÜLKADİR KEMALÎ B. (Kastamonu)

— Benim söylediğim yanlış anlaşılış beyim...

TAHSİN B. (Devamla) — Bu askerî memurdan maksat, askerî muamelâtına bakacak bir memurdur. Bu, sivil de olur, asker de olur. Bir ahzi asker memuru 30 nahiyeyi, yirmi nahiyeyi ve on beş nahiyeyi pekâlâ dolaşabilir. Nitekim 3 - 4 kazanın bir ahzi askere merbut olduğunu da hepimiz biliyoruz. Binaenaleyh, mütaaddit nahiyeleri bir ahzi asker memuru dolaşacak. Heyeti ihtiyariye de hazır olduğu halde, nüfus memuru defteri açacak, filân asker mi, değil mi? Diye muamele yapılacak bu muameleyi bu maddeye koymakta hiçbir mahzur yoktur. Bu muamele muayenei iptidaiye için evlâ bittarik kolaydır. Bu hususta ne kadar müşkülât çekildiği de malûmuâlinizdir. Muayenei iptidaiye olacak diye köylü, çiftinden çubuğundan cüda kalıyor. Muayenenin neticesi de ya bir kaf veyahut bir kâftır. Yani büyük bir iş değildir ve netice kanunun tâyin ettiği şekilden ibarettir. Kanunun tarif etti-

ği gibi bu muamelenin, kazada heyeti idarede hâkimin veyahut kaymakamın huzurunda olmasıyle nahiyede heyeti ihtiyariyenin huzurunda olması arasında bir fark görmüyorum. Şimdi asıl mühim mesele şu ki, biz bunu varidatı umumiyeden verilsin dedik, ve hattâ bir fıkra da konulmuş iken tayyettik. Fakat bugün nahiyenin varidat kısmını tetkik ederken ve nahiyeye varidat bulmak meselesini müzakere ederken nüfus harelarının da varidatı asliyeden olmasını kabul ettik. Nahiyelerde varidat meselesi çok mühimdir. Onun için nahiyenin varidat faslını biz uzunuzadıya günlerce, belki haftalarca Muvazenei Maliye Eneîmeniyle beraber tetkika mecburuz. Gerek Heyeti Aliyenizden ve gerek dışardan birçok zevatın mütalâalarını almaya muhtacız. Bu varidat meselesi maksadı temin etmezse bu kanun mânasızlıktan başka bir şey ifade etmez. Onun için o zevatın buyurduğu gibi yapacaksak, o başka lâkırdı. Fakat nahiyeye varidatına bunu talik etmiyelim bu mesele, nüfus kâğıdı vermek ve iki kardeş arasında bir tarla meselesini halletmektir. Ve halkın istediği şeyler de budur. Bu esası şekle veda etmiyelim. Varidat meselesi geldiği zaman onu da müzakere ederiz.

Dr. MAZHAR B. (Aydın) — Müsaade buyurulur mu efendim? Halihazır teşkilâtından başka mıdır? Bütçeyi kabartmaz mı?

Tahsin B. (Devamla) — Efendim burada gösterdik. Meselâ 2 - 3 - 4 nahiyeyi tevhid ederek seyyar bir veya iki memur tâyini ile bu işin uhdesinden geliriz. Muamelesi kesîr olan yerlerde, kazalar da nahiyeye itibar edilecek. Orada bir nüfus memuru, bir tapu memuru, bir vergi memuru nedir efendim? Bunlar tevemdir. Bunları yalnız bir mal memuruna, meselâ vergi memuru, tapu memuru sıfatıyla o vazifeyi tevdi ederiz. Yani hendeniz bunda bir fevkalâdelik görmüyorum.

NUSRAT Ef. (Erzurum) — Hatırimda kaldığına göre 1328 senesinde arazi için bir kanunu muvakkat yapılmıştır ki; Bu elyevm meriyilieradır. Bu kanunun beşinci maddesinde mebanî, eşçarı magruse ve saire araziye tâbî tutulmuştu. Halbuki o kanundan evvelki kanun da arazi mebanîye tâbî tutulur. Bu mecelle ahkâmiyle bir mübâyenet teşkil ediyor. Bundan dolayı o beşinci madde birçok mesaili mühimme ihdas etti ve o mesailin içinden çıkılmaz oldu. Binaenaleyh

tapu esastır. Bunun için de mütahassıs memur lâzımdır. Yani her mal memuru öyle tapu işlerini yapamaz. Her yer için mütahassıs bulunması da kabil değildir. Bu iş her nahiye için fevkalâde tezebzübü mucibolur. Bu maddei kanuniye yapılsa bile muattal kalır. Bunun için Defteri Hakani Müdürünü çağırarak ve onunla uzunuzadıya mütalâatta bulunmak lâzımgelir. Bendeniz bunu söylemek istiyorum.

TAHSİN B. (Devamla) — Bu kanun çıktığı gün derhal dört yüz nahiye teşkil edilmiş bulunacak. Eğer biz bu kanunu üç senede, beş senede tapusuyla, nüfusuyla beraber her tarafta tatbik edebilirsek bahtiyarız. Bunun tatbiki belki beş sene, on sene bilmiyorum, zamanla olacaktır. Defteri Hakani, tapu memurları için mektep de açılabilir, devaire mülâzim sıfatıyla davet ettirilerek bunlar vazifeye alıştırılarak, talim ettirilebilir. Binaenaleyh; bendeniz şekil itibariyle halkın mühim olan bu ihtiyacını defedelim diye temennide bulundum. Çünkü bugün burada cereyan eden muamelât tamamiyle senadâtı âdiye ile, sözle devam ediyor. Bunlar mahkemeye düştüğü zaman ihticaca salih evrak çıkaramadıklarından dâvalarını kaybediyorlar. Köylerde cereyan eden vakayı tetkik edilirse ekseriya bu tapu muamelâtının müşevveşiyetinden cinayetler, cürümler meydana geliyor. Hükümet ve mahalli idareleri memurları bu işe karışarak mahallinde halledemiyorlar. Binaenaleyh; buyduğunuz gibi şayet böyle bir mesele çıkarsa ne olacak? Böyle bir mesele belki yüzde beş çıkar, köylerde cereyan eden işler miras ve sairere taallük eden şeylerdir.

NUSRAT Ef. (Erzurum) — Feraizi şer'îye ve kanuniyeyi bilmek lâzımdır.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — O zaman müftüye gidilir.

TAHSİN B. (İzmir) — O vakit erbabına giderler, müracaat ederler. Zanneder misiniz ki, şimdiki teknil tapu memurları bunlara vâkıftır?

İSMAIL ŞÜKRÜ Ef. (Karahisarı Sahib) — İdare hususunda şimdiye kadar müteamel bir esası değiştirmek için derin düşünmek icabetliğini zannediyorum. Şimdiye kadar teceddüt namıyla yapılan şeylerin yüzde sekseni, doksanı milleti ızzar etmiştir. Korkarım ki, bununla ahaliye bir teshilât yapalım derken umurunu

bütün, bütün teşviş etmiş olmayalım. Çünkü arkadaşlar, en mühim umuru nahiyyeye veriyoruz. Bir kere mahkemelerdeki muhakemeler, arazi hususunda cereyan eden muhakemeler göz önüne getirilirse bunda büyük mahzurlar olduğu görülür. Şurada Ankara'da Zeyd'in mirası, yani emvali metrukesi üç evlâdına intikal etmek lâzımgelirken birisi nesiiyen mensiiyen nazarı itibara alınmıyarak, ikisine veya ikisi nazarı itibara alınmıyarak yalnız birisine doğrudan doğruya vermek doğru mudur; arada intikal yok, ferağ yok bu nasıl olur? Böyle muameleler, pek çok haksızlıklar görüyoruz. vakaa şimdi tapu muamelâtı pek çok fazla müziç takyidata tâbi tutulmuş. Bir bakışta ahaliyi beyhude yoruyor gibi gözüküyor. İyice tetkik olunursa o takyidat insanların yekdiğerinin hukukuna el uzatmak için yapageldiği desiselere karşı ittihaz olunmuştur. Encümen namına söz söyliyien Tahsin Beyefendi arkadaşımız «Köylünün muamelesini teshil noktasından biz bunu düşündük» dediler. En çok düşünmek zannederim, cereyan eden muamelenin selâmeti noktai nazarından olmalı. Köylerde öyle adamlar var ki, ihkakı hak noktai nazarından düşünmeli, bir mülk on beş sene evvel, murisinden kendisine irsen intikal etmiş, kendisinin ona vâris olduğunu bilmemiş, müruruzamana uğramış, halkın şehirlerle alâkaları varken, bu muamelâtı görmek için şehre geldiği vakit aklı eren bir adama sorar, ondan alacağı malûmatla tenevvür ederdi. Biz bugün cehalet içinde puyan olan iki köye bir nahiye dedik. Oraya tekbaşına bir tapu memuru verdik. O tapu memuru tabii her yerde tamamiyle müstakil bulunamaz. Kandırılır, işfal edilir. Her hangi bir Zeyd'in hakkı Amr'a ve Amr'ın hakkı Zeyd'e geçmeklik gibi gayet fena içinden çıkılmaz bir netice tevlideder. Hele münakehat meseleleri, doğrudan doğruya bunu nahiye merkezinde yapmak pek büyük mahzuru şer'îyi tevlideder. Köylüyü kaza merkezlerine sevk etmiyelim derken bütün bütün muamelâtını ifsadetmiyelim. Teshilâta taraftarım gerci. Fakat navahi tapu memurlarının muamelâtını kontrol ettirmek için başlarında bir kontrolcü yoktur. Nevahi tapu memurlarının muamelâtını kontrol edecek heyetler kimlerdir? Kazaların vazaifi tâyin edilmedikce bu nâkıstır. Bundan encüme-

nin kasdetmiş olduğu, istihdaf etmiş olduğu gaye hem hâsıl olmayacaktır, hem teşevvüsat hâsıl olacaktır. Bu gayet iyi düşünölmelidir. Bizde teceddüt diye ortaya attığımız şeylerin yüzde doksanı teşevvüşü intacetmiştir. Bunun için gerek tapu ve gerek münakehat meseleleri, kaza merkezlerinde olmayacak da nahiyelere verilecek ise, bu hususta nahiyelerin umurunu kontrol edecek heyetleri evvelâ düşünmeli ve ancak muamelâtın sureti sâlimede cereyanını tahtı temine aldıktan sonra bu madde şayanı kabul olabilir. Aksi halde sellemehüselâm böyle bir madde kabul edilmez Tahsin Bey arkadaşımız diyor ki: Bunu hemen birdenbire tatbik etmiyeceğiz. Kimi yerde beş sene sonra, kimi yerde on sene sonra tatbik edeceğiz. Rica ederim, serseri kanunu gibi senelerce küşeî nisyanda kalacak bir kanunu Büyük Millet Meclisi çıkarmasın. Çıkardığı zaman da her yerde süratle ve sühuletle kabili tatbik olacak kanun çıkarmalıdır.

REFİK ŞEVKET B. (Saruhan) — Bu zarurettir Hoca Efendi.

İSMAİL ŞÜKRÜ Ef. (Devamla) — İnşallah zaruret yakında mündefi olur. Yani bu gadir teşkil etmemeli, kanun esaslı çıkmalı. Kanunu kabiliyeti tatbikiye ve muamelenin selâmeti cereyanı noktai nazarından tetkik etmeli. Encümen diyor ki, muamelenin cereyanı, istikamet noktai nazarından değil, sırf teshilat noktai nazarındandır. Biz biliyoruz ki birtakım kuyudatı takyidiye insanların desiselerini meni için yapılmıştır. Bunun için bu busus calibi nazarı dikkattir.

MUSTAFA HİLMİ Ef. (Niğde) — Efendim, cümleminiz malûmu olduğu üzere üç yüz on sekiz senesinde mâbeyn senediyle alım satım muamelâtı menedilmiştir. Mahkemelerde vukubulan muhakemede lehinde veya aleyhinde veyahut şahısların yekdiğeri aleyhinde dâva ikame etmesi ve bu suretle birçoğunun zirüzeber olması dolayısıyla nihayet Hükümet bunu menetmiştir. Yani mabeyn senediyle alım, satım muamelâtını menetmiştir. Bendeniz bu tapu muamelâtının neva hiye verilmesi, mabeyn senediyle alım, satım muamelesinin aynıdır, zannediyorum. Bunu bir misalle arz etmek istiyorum. Dairei intihabiyemde Yahyalı nahiyesi namiyle bir nahiyedir. Bundan on sene evveline gelinceye kadar orada bir nahiyedir tapu memuru vardı. Bu

Yahyalı nahiyesinde bulunan tapu memurunu Haşim Bey de bilirler. Kendileri de orada tapu memurluğu etmişlerdir. Muamelâta da vâkıftırlar. Bilirler. Bendenizin de o dairede biraz mü lâzimetim var. Otuz kırk sene kadar memuriyeti devam eden Yahyalı Nahiyesi Tapu Memurunu Tapu Dairesi muamelâtını telvis ettin, diye azletti. On seneden beri ve hâlâ, bugünkü güne kadar, o kuyudat tashih edilip bitmemiştir. Orada bulunan nahiyedir tapu memuru ne kaydı esasiye bakmış, ne irse bakmış, ne intikale bakmış ve ne de kuyudu tasarrufiyeyi tetkik etmiş. Kim mü racaat etmiş ise keyfi bir senet vermiş. Herkesin elinde bir tapu senedi, bir tapu ilmü haberi var, tapu memurunun imzasını havidir. Ne nezaretten bu defterin asıl ve esası tasdik edilmiş, ne livadan tasdik edilmiş, ne de defteri esaside kaydı var. Her gelen tapu dairesine varır. Benim tapu senedim var. Bunu bana verin der, diğeri nin elinde de böyle bir senet var. Hulâsa on seneden beri bu zamana gelinceye kadar hâlâ o nahiyenin sağlam bir tapu senedi yoktur. Bu niçin olmuştur? Sırf on sene devam eden evvelki tapu memurunun hatalı muamelesinden dolayıdır. Ondan dolayı bendeniz Devletçe senedi hakaniye raptı lâzımgelen ve mahkemelerce mazmuniyle amel cari olan kuyudun böyle acemi memurlara tevdi etmeyi muvafık göremem. Bir kere bu tapu memurlarının intikalden haberi yoktur. Arazi ne suretle, emlak ne suretle, evkâf ne suretle intikal eder? Bunlara katiyen vukufu olmıyan ve hiçbir kaydı esası mevcut bulunmıyan ve birgûna senedi hakaniye istinadetmiyen bir muamele yapılırsa bittabi ona kimse itimatetmez ve onun doğruluğuna kimse kaani olamaz efendim. Bu gibiler halkı yekdiğeri düşürür, mahkemelere mü racaat ederler. Mahkemeler işi daha ziyade teksir eder. Binaenaleyh, bendeniz bu şekilde bir tapu memurunun nahiyeye verilmesini doğru görmem. Bu maddenin, bu kanundan tayyını rica eder ve teklif eylerim.

HASAN BASRİ B. (Karesi) — Efendim, fıkranın Defteri Hakani Encümenine gitmesi hakkında bir takrir vardır.

REİS — Efendim, meseleyi müstehire şeklinde bir takrir var. Reyî âlinize vaz'edeceğim. Kabul edilirse mesele biter. Kabul edilmezse müzakere devam eder.

Riyaseti Celileye

Birinci fıkranın sūratle intacedilmek şartıyla bir kere de Defteri Hakani Encūmenine tevdiini teklif ederim.

Karesi

H. Basri

ABDŪLKADİR KEMALİ B. (Kastamonu) — Müsaade buyurunuz. Mesele yalnız defteri hakani meselesi değildir. Ahzi asker meselesidir, vergi meselesidir. Sūratle çıkması arzu edilen bu kanunun bir defa da Defteri Hakani Encūmeninden sonra vergi için Maliye, ahzi asker için Müdafaai Milliye Encūmenine gitmesi iktiza

edecektir. Mademki bu kanun halk tarafından bekleniyor, diyoruz, öyle ise bir an evvel çıkmalıdır.

REİS — Bu umumi bir takrir değildir. Birinci fıkraya aittir ve defteri hakaniye taallūk eden bir fıkradır. Birinci fıkranın Defteri Hakani Encūmeninde müstacelen tetkikini kabul edenler lūtfen ellerini kaldırsın. Ekseriyetle kabul edilmiştir.

Beş dakika teneffüs edilmek üzere celseyi tatil ediyorum.

Hitamı celse; saat : 3,06

İKİNCİ CELSE

Bed'i müzakerat; saat : 4,50

REİS — İkinci Reiskekiki Musa Kâzım Efendi Hazretleri

KÂTİP : Hakkı Bey (Van)

REİS — Efendim celseyi küşadediyorum.

4. — *Sivas Mebusu Rauf Beyin Reiskeisanilik-ten istifası*

REİS — Sivas Mebusu Hüseyin Rauf Beyefendinin Riyasetisaniyeden istifahemeleri var. Okunacaktır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Riyaseti Celilesine

Heyeti Celilece intihap buyurulduğum Heyeti Vekile Riyaseti vazifesine devam etmek üzere Meclis Reiskeisaniliğinden istifa eyliyorum. Meclisi Âlice vukubulan intihap neticesinde dört buçuk ay kadar bir müddet zarfında Riyaseti saniye vazifesini ifa ettiğim esnada gerek tarafı Celili Riyasetpenahilerinden ve gerekse Meclisi Âli Heyeti Umumiyei Muhteremesinden gördüğüm teveccüh ve müzaheretlere naçizane arzı şükran eyliyerek mâruz istifamın kabulüne delâleti sâmiyelerini istirham eylerim efendim.

Sivas Mebusu
Hüseyin Rauf

REİS — Efendim Riyaseti Saniye intihabına başlıyoruz.

MEHMED ŞÜKRÜ B. (Karahisarı Sahib)

— Nevahi Kanunun ikmalî lâzımdır.

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Bendeniz intihabın Cumratesi gününe bırakılmasını ve bugün Nevahi Kanununun müzakeresine devam olunmasını teklif ediyorum.

REİS — Efendim Riyaseti Saniye intihabına başlıyoruz. Reylerinizi ihzar buyurunuz.

HAKKI HAMİ B. (Sinob) — Efendim Meclisi Âli ruznameyle hareket eder ve etmiştir. Bittabi bundan sonra da öyle hareket edecektir. Meclisi Âlinin Riyaseti Saniyesinde bulunan zatın dün İcra Vekilleri Heyeti Riyasetine intihabedildiklerini hepimiz biliyoruz. Fakat Riyaseti Saniyeden çekildiklerini ancak şimdi Meclisi Âliye bildiriyorlar. Binaenaleyh istifa keyfiyeti şimdi Heyeti Celilenize arz edilmiş olmak itibarıyla intihap meselesi ruznameye dâhil değildir. Ruznameye dâhil olmıyan bir intihabı yapmak usule münafidir. Binaenaleyh Heyeti Celileniz evveleminde bunu ruznameye alır, badehu hangi gün müzakere edileceğini kararlaştırır. Eğer bugün müzakeresini kabul ederse bugün icra eder. Aksi takdirde, evvelce müzakeresine başlanmıştır.

olan Nevahi Kanununun müzakeresine devam edilir. Usul ve şimdîye kadar cereyan eden muamele ve Nizamname bunu âmirdir. Şüphesiz Nizamnameye, usule riayet Heyeti Celilenin prensibidir. Prensip haricinde Heyeti Celilenin hareket edeceğini zannetmem.

YUNUS NÂDÎ B. (İzmir) — Efendim, bunda müzakere olunacak bir şey yoktur. Reisisanimizi dün Heyeti Vekile Riyasetine intihabettik. Kendisi burada Heyeti Vekile Riyasetini fiilen kabul etmekle Meclisi Âli Riyasetisaniyesi inhilâl etmiştir. Ve Riyasetisaniye intihabının bugün iera edileceği de Makamı Riyasetten Heyeti Celilenize dün tebliğ edilmiştir.

MEHMED ŞÜKRÜ B. (Karahisarı Sahib) — Evvelâ ruznameye almak lâzımdır.

5. — Reisisani intihabı

REİS — İntihabın ierasını reyî âlinize arz ediyorum. Riyasetisaniye intihabının şimdi ierasını kabul edenler lütfen el kaldırsın. Ekseriyeti âzime ile kabul edilmiştir.

[Âra toplandı ve Mustafa Hulûsî Ef. (Karahisarı Sahib), Ali Süruri Ef. (Karahisarı Sahib), Emir Pş. (Sivas) tasnifi âraya memur edildiler.]

Nevahi Kanununun devamı müzakeresi.

REİS — Efendim, âra tasnif olununcaya kadar Nevahi Kanununu müzakerede devam edelim:

Elli üçüncü maddenin ikinci fıkrası: Nahiye hududu dâhilindeki emlak ve arazinin beyi' ve şirâ, ferağ ve intikal, taksim ve ifrazına ait takrirler nahiye heyeti idaresince istima olunduktan sonra senedatı resmîyesi tapu memurları tarafından ita kılınır.

HASAN BASRÎ B. (Karesi) — Efendim, bu fıkra birinci fıkra ile alâkadardır. Birinci fıkra Defteri Hakani Encümenine gitmiştir. Binaenaleyh, bunun da o encümene gitmesi lâzımdır.

HAŞİM B. (Çorum) — Efendim, Arazi Kanununda tapu memurunun huzuru şart olarak gösterilmişken burada o kanunun hilâfında heyeti ihtiyariye veya nahiye heyeti idaresine bir salâhiyet verilmiştir. Şu halde iki kanun arasında bir tearuz hâsıl oluyor. Binaenaleyh; bu kanuna muarız olan o kanunu islah etmek lâzımgelir. Bir kere heyeti idare nasıl salâhi-

yettar olabilir? Her halde tapu memuru muvaceshiyle ierası şart olarak gösterilse daha isabet edilmiş olur. Binaenaleyh, mademki, evvelce hiç icabetmezken birinci fıkra Defteri Hakani Encümenine havale edilmiştir; bu fikrının da oraya havalesi lâzımdır.

MAZBATA MUHARRİRİ AHMED HİLMİ B. (Kayseri) — Her halde bir yanlışlık oldu. Bir defa biz bu kanunu müzakere ederken Defteri Hakani Müdürünü çağırdık. Onun noktai nazarını aldık. Hattâ hükümetin de noktai nazarı bu şekildedir. Memur bulunacak, bulunmayacak meselesine gelinee; bir defa ben zannetmiyorum ki, bu noktai nazar muvafık olsun. Nasıl ki, kazalarda vaktiyle her hangi bir defteri hakani memuru, tapu memuru bu vazifeyi ifa ediyordu. Yine öyle olacak ve nizamatı meriye dairesinde nahiye sühulet bahşolacaktır. Noktai nazarımız şudur ki; şimdîye kadar nahiye halkı ufak bir mesele için kaza merkezine kadar gidiyor, günlere işini takibe diyor: Birçok müşkülâta mâruz kalıyordu. İşte bunu izale için bu şekli düşündük ve böyle kabul edelim dedik. Sonra buyurdular ki: takrir almak için bir komisyon vardı... Fakat son zamanlarda onu da kaldırmışlar, bu işi doğrudan doğruya tapu memuruna vermişler. Tapu memuru senetlerini veriyor. Şimdi bizim kabul ettiğimiz şekil de aşağı - yukarı bu şekildedir. Nahiye heyeti idaresinin muvaceshinde takririn alınması suretiyle fıkra tashih edilmiştir. Mamafih eski usul ile yeni usul arasında fark yok. Sonra mademki, birinci celsede Heyeti Celile birinci fıkranın Defteri Hakani Encümenine havalesini kabul etti. Aşağı - yukarı bu fıkra da onunla alâkadardır. Bunun da encümene gitmesinde bir mahzur yoktur. Encümene gider, encümen bunu yeniden tetkik eder.

ABDÜLKADİR KEMALÎ B. (Kastamonu) — Bu kanunun kabulü ile, memlekette yeniden binlerce insanın memur olarak istihdamı neticesi hâsıl oluyor. **Muvazenei Maliye Encümeni** bu kanunla alâkadardır oldu mu? Sualime cevap veriniz.

MAZBATA MUHARRİRİ AHMED HİLMİ B. (Kayseri) — Binlerce memuru düşününüz - sunuz da milyonlarca halkın işini düşünmüyor musunuz? Bu kadar halkın işi ne olacaktır?

ABDÜLKADİR KEMALÎ B. (Kastamonu) — Sualime cevap bu değildir. Ben diyorum ki,

bu kanunun kabulü ile yeniden binlerce memurun istihdamı lâzımgeliyor ve bunlara para verilecek. Bu verilecek para hususunda Muvazenei Maliye Encümeninin reyî alındı mı? Diye soruyorum. Muvazene Encümeninin reyî alınmak lâzımdır. Bunu soruyorum.

MAZBATA MUHARRİRİ AHMED HİLMİ B. (Kayseri) — Bundan evvel Tahsin Bey de sordular, arz ettim. Varidata ve masrafa taallük eden fasıl Muvazenei Maliye Encümine gidecektir. Ve orada tasdik edilecektir.

ABDÜLKADİR KEMALİ B. (Kastamonu) — Daha gidecek mi efendim?

AHMED HİLMİ B. (Kayseri) — Gidecek efendim.

ABDÜLKADİR KEMALİ B. (Kastamonu) — O halde gitsin, gelsin. Bu mühim bir meseledir.

MAZBATA MUHARRİRİ AHMED HİLMİ B. (Kayseri) — Halka sühulet göstermek için bu kadar masraflar ihtiyar ediyoruz. Sırf halkın menafii için...

ABDÜLKADİR KEMALİ B. (Kastamonu) — Efendim, Ahmed Hilmi Beyefendinin suali me verdiği cevap neticesinde benim halka sühulet bahşolacak bir kanunun aleyhinde olduğum zannını verdi. Halbuki halka sühulet bahşolacak kanunların halkın diliyle ve süratle çıkmasına taraftar olanların biri de benim. Ben diyorum ki, şu kanunla memlekette on bin tane nahiye teşekkül edecek, otuz bin memur lâzım olacak. Birer lira maaş verilse nahiye otuz bin, onar lira verilse üç yüz bin lira eder. Ben bunun 3 milyon lira olarak verilmesine de taraftarım. Fakat Devletin teşkilâtı umumiyesiyle mukayese edilerek Muvazenei Maliye Encüminde tesbit edilmeksizin Meclis bunu kanun şeklinde nasıl çıkarır? Bunu anlamıyorum. Ben kendilerinden bunu soruyorum. Yoksa beyanatum hiçbir vakit halka teshilât irae edilmesin mânasını tazammun etmez. Belki otuz bin, elli bin, altmış bin memur istihdam edilecek. Meclisin Muvazenei Maliye Encümeni, Devletin diğer teşkilâtı ile bunu hesabeylemedikçe böyle bir kanun çıkarmak mantıkla kabili telif olur mu? Buna cevap versinler.

RAGİB B. (Kütahya) — Efendim, Abdülkadir Kemalî Bey arkadaşımız; ister lehte olsun, ister aleyhte olsun; mesele orada değildir.

Maslahatı gözümüzün önüne alalım. O kadar izam buyuruyorlar ki, on bin nahiye otuz bin memur yoktur. Hakikaten biz de ne on bin nahiyeyi ve ne de otuz bin memuru zihnimize sığdıramayız.

ABDÜLKADİR KEMALİ B. (Kastamonu) — Kanunda öyle değildir.

RAGİB B. (Devamla) — Fakat dikkat buyurunuz ki efendim Gülhane Hattı Hümayunu okunduktan sonra her gün tekemmül etmekte olan Devletin teşkilâtı hâlâ tekemmül edemiştir. Bu kanun çıkar çıkmaz, memleketin her tarafında derhal ve aynı suretle tatbik edilmeyecektir ve bu kanunun tatbikine başlanıldığı gün hemen bu memurlar kâmilten gönderilmeyecektir. Bu kanun çıktıktan sonra, memleketlerin ihtiyaçları tahakkuk ettikçe, bu memuriyetler teşkil ve bu memurlar peyderpey tâyin olunacaktır. Yoksa defaten değildir.

ABDÜLKADİR KEMALİ B. (Kastamonu) — Bu öyleyse halkı aldatmaktır.

RAGİB B. (Devamla) — Hiç de aldatmak değildir. İdarei Cedideyi ilân eden Hattı Hümayundur. Aldatmak değildir. Hiçbir Devlet yoktur ki teşkilâtını birdenbire meydana getirsin. Maksat şekli Hükümeti tesbit ve tâyindir. O şekil tâyin ve tesbit edildikten sonra zaman zaman memleketin ihtiyacı tahakkuk ettikçe o şekil de tekemmül eder.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Zavallı Ragıb Bey on bin nahiyeyi çok gördü. Halbuki arkadaşlar, dairei intihabiyem pek bahtiyardır. 2 - 3 köy değil, köyler gayet sık olduğundan 8 - 10 köy birleşerek bir nahiye teşkil edeceklerdir. Fakat Konya ovalarına doğru ilerliyecek olursanız, vilâyatı Şarkiyeye doğru şöyle bir kanat açıp uçtuğunuz zaman, göreceksiniz ki, yirmi dört saatte ancak bir köye tesadüf ediliyor. Binaenaleyh; o köy ancak bir nahiye olacaktır ve bu memlekette ancak ve ancak asgari olarak yirmi bin nahiye bulunacaktır. (Bravo sadaları) Sonra efendim, maksat bir Devletin şeklini tesbit ettikten sonra onu tekâmüle doğru tedricen ilerletmektir buyurdular. Fakat ilk defada Mazbata Muharriri Bey buyurmuştu ki; en mükemmel bir lâyiha kanuniyeyi, Nahiye Kanununu bir enmuzec olarak gözümüzün önüne getirdik ve lâyihamızı da ona göre meydana getirdik, dedi. Halbuki efendiler bu lâyiha mürekkepten basite doğru gitmektedir. Halbuki kanunu tabii ise basitten mürek-

kebe doğru gitmektir. Encümen ve Hükümet, her kim olursa olsun, basitten mürekkebe doğru giderek bir lâyiha kanuniye, bir Nahiye kanunu lâyihası vücuda getirecek ve onu meydana getirdikten sonra yavaş yavaş tekâmül ettirerek on, yirmi sene sonra bu en mükemmel kanunla memleketi idare edilecektir. Bu mükemmel bir kanun olmakla beraber bu sene memlekette tatbik edilememek itibariyle muzırdır, muzırdır.

REİS — Efendim Basri Beyin bir teklifi var. Birinci fıkranın taallûku hasebiyle Defteri Hakani Encümenine gönderilmesini teklif ediyorlar. Binaenaleyh; tensibederseniz Defteri Hakani Encümenine gönderelim. (Muvafık; sesleri) Bu fıkranın Defteri Hakani Encümenine gönderilmesini kabul edenler lütfen el kaldırsın. İkinci fıkrada Defteri Hakani Encümenine gönderilmiştir.

(Fıkra 3. Tevellüdat, vefiyat, münakehat, talâk ve nakli mekân ve nüfusa ait sair muamelât nahiye nüfus memuru tarafından icra olunur.) (Muvazenei Maliye Encümenine; sadaları)

RAGIB B. (Kütahya) — Efendim ikide bir maddelerin masrafı itibariyle Muvazenei Maliye Encümenine havalesi mevzuabahsoluyor. Çok rica ederim bu kanunun Muvazenei Maliye Encümeniyle zerre kadar alâkası yoktur. Ancak kanun olmak itibariyle Kavanini Maliye Encümenine gidebilir. Fakat Muvazenei Maliye Encümeniyle alâkası yoktur. Muvazenei Maliye Encümeni Bütçe Encümenidir. Efendiler Muvazenei Maliye Encümeni Devletin tekâlifinden bir kısmı bir tarafa; diğer bir kısmını diğer tarafa alarak kanunları tevîl salâhiyetini haiz değildir. Bu lâyiha gitse gitse ancak Kavanini Maliye Encümenine gider. Taallûku ancak orasıdır. Muvazenei Maliye Encümeni yalnız bu senenin bütçesiyle alâkadardır. (Doğru, sadaları)

REİS — Efendim, üçüncü fıkrada hakkında başka söz isteyen yok.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Reis Efendi Hazretleri, bendeniz istiyorum.

REİS — Buyurun Efendim.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Arkadaşlar ne yapayım? Kanunun ruhuna taraftarım ruhum ondan ayrılmıyor. Fakat lâyihanın değil, birkaçere feryadettim, inşallah bu defa feryatlarımız vicdanlarımıza, kulaklarımıza erişecektir. Efendiler münakehat ve saire katıyen meccanen olma-

lıdır. Halbuki arkadaşlar, bu kayıt burada yoktur. Halkçılığın bir rehberi, ilk adımı olmak üzere vücuda getirilen bu lâyiha kanuniyede halkçılığın en faziletkârı olan bu muamelede halktan para istemek katıyen yakışmaz, Türkiye tebaasındanım diyenden benim oğlum dünyaya geldi veyahut kızım dünyaya gelirgelmez nüfus memuru karşısına çıkıp da yüz para vereceksin derse, demek ki, bu Türkiye tebaalığını yüz paraya satınalmış olacak, bu katıyen züldür. (Bravo sadaları) Benim kızım evlenecek, benim oğlum evlenecek diye muhtarın karşısına, nüfus memurunun karşısına kalkıp gittiği vakit ondan para istenecek, bu suretle belki nükâhı yirmi dört saat sonraya atmış olacaktır ki, bu doğru değildir. Halbuki benim oğluma veya benim kıza yirmi dört saat evvel evlenmeyi ve o gece bu millete birer döl bağışlamasını Allah yazmıştır. (Alkışlar ve handeler) Binaenaleyh; bir takrir takdim ediyorum. Bu fıkranın sonuna (meccanen) kaydı ilâve edilmelidir.

REİS — Efendim başka söz isteyen yok. Fıkranın müzakeresinin kifayetini reyî âlinize vaz'ediyorum. Müzakereyi kâfi görenler lütfen el kaldırsın. Müzakere kâfi görülmüştür.

REİS — Efendim üçüncü fıkrayı tekrar okutuyorum.

(Tekrar okundu.)

REİS — Efendim şimdi Tunah Hilmi Beyin teklifi var ki, son fıkrasına (meccanen) kelimesinin ilâvesini istiyor. Binaenaleyh takririni okutuyorum.

Riyasete

Bu fıkranın sonuna (meccanen) kelimesinin ilâvesini teklif ederim.

Bolu

Hilmi

ALİ CENANİ B. (Gaziantep) — Efendim meccanen olacak, ücretli olacak. Bu gibi şeyler müsaade buyurursanız varidat kısmında müzakere olunsun. Şimdiden filân ve filân resmi bırakalım diye bir karar vermemenizi rica ederim. Çünkü doğru olmaz.

REİS — Efendim Hilmi Beyin takririni reyî âlinize vaz'ediyorum. (Meccanen) kelimesinin ilâvesini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmemiştir.

Riyasetisaniye intihabındaki âranın neticesi

REİS — Meclis Riyasetisaniyesi için yapılan

intihaba iştirak eden âzanın adedi 199 dur. (İstiyoruz sadaları) Riyasetisaniye intihabına iştirak eden âzanın adedi 199 dur. 124 reyile Dr. Adnan Bey (İstanbul) ihrazı ekseriyet etmiştir efendim. (Alkışlar)

Nevahi Kanununun müzakeresine devam

REİS — Dördüncü fıkranın müzakeresine başlıyoruz.

AHMED HİLMİ B. (Kayseri) — Reis Bey o madde kabul olundu mu?

REİS — Efendim üçüncü fıkrayı aynen reyî âlinize arz ediyorum. tadilât yoktur. Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Aynen kabul edilmiştir.

(Fıkra 4. Ahzi askere ait muayenei iptidaiye, askerî ve nüfus memurları huzuru ile nahiye heyeti idaresinde cereyan eder.)

RİFAT B. (Tokad) — Efendim şu 53 nûi madde ile nahiyelere tahmil edilen vazâif, yedinci fıkra ile tesbit edilmiş. Sonra bunlar tekrar ilâve edilmiş. Nahiyelerin vazâifi, rûsumat, tapu muamelâtı, ahzi asker muamelâtı, belediye vazâifi gibi birçok vazîfeden ibaret oluyor. Bunu nahiyede ifa edecek kimse yok. Sonra salâhiyeti kazaiye var. Bunları tâyin etmek lâzımdır. Köyde herkes döve döve birbirini öldürür. Bunlara jandarma ister. On beş bin, yirmi bin nahiyeye jandarmayı nereden bulacaklar? Kâtipleri nereden bulacaklar? Ötekini nereden bulacaklar, berikini nereden bulacaklar?.. Eğer bu, tatbik olunacaksa; mâkul bir hale getirilmelidir. Kürei arzın vazîfesini bu nahiyelere yükletmişler. Eğer yalnız şeklen bir kanun vaz' etmek lâzımsa buna daha çok parlak parlak şeyler ilâve etmek lâzımdır. Bendeniz, bu dördüncü fıkranın tayımı teklif ediyorum.

RAGİB B. (Kütahya) — Efendim burada ahzi asker muamelâtının nahiyeye vazife olarak verilmesi zikrediliyor. Fakat esasen ahzi asker muamelâtı, köy heyeti ihtiyariyesinin huzuriyle iera olunur. Evvelce köy heyeti ihtiyariyesi, ya ahzi asker şubesi olan kaza merkezlerine celbolunurdu veyahut da ahzi asker memuru gider, bir yere oturur, etrafına köylüleri toplar, muamelelî lâzimesini ifa ederdi. Şimdi bu da, memuru doğrudan doğruya halkın ayağına göndermektir. Muamelede hiçbir tebeddül yoktur. Bu lâyhada Devletin bir ahzi asker memuru köylünün ayağına gidecek. Şimdi ise Dev-

letin bir memuru, merkezde oturup yüz binlerce köylüyü ayağına çağırıyor. Halbuki bu sefer, bu muameleyi onların ayaklarında ifa edecektir. Ve o zavallılar da, merkeze gidip gelmekten ve merkezde günlerce beklemekten vazgeçecektir. Memur olan zat, köylüleri merkeze celbetmeyecek, köylülerin ayağına gidecektir. Bu, köylülerin arzu ettiği ve gayet güzel bir şeydir. Zaten bu muamelât kimin huzuriyle yapılırdı? Yine onların huzuriyle değil mi?

HASAN BASRİ B. (Karesi) — Efendim, demin Abdülkadir Kemalî Bey tarafından, ahzi asker muamelâtının köylüler tarafından ifa edilip edilemeyeceği hakkında, bâzı sözler söylendi. Ragıb Beyefendinin buyurdıkları gibi; Nevahi Kanununu yapmaktan maksat, köylüleri bu gibi resmî muamelâtta âzami sühulete mazhar etmektir. Köylülerin çok özledikleri bu sühulettir; köylülerin her zaman şikâyet ettikleri şeylerden biri de, ahzi asker muamelâtıdır. Günlerce yol çığnedikten sonra, ahzi asker şube reislerinden veya kalem reislerinden ve hattâ yazıcılarından gördükleri etvar, müşkülât köylülerimizi eidden usandırmıştır. Binaenaleyh; ahzi asker memurunu köylünün ayağına gönderecek olan bu fıkra, hakikaten en iyi bir fıkradır. Ve köylüler için âzami bir sühulettir. Köylülerin ahzi asker muamelâtını yapıp yapamayacağı meselesine gelince efendiler, bizim dairei intihabiyemizde, bu hususta tecrübelerimiz vardır. Halk; kendine aid olan vazâif, kendine verilmek şartıyla o vazîfeyi âzami muvaffakiyetle ifa etmiştir. Teşkilâtı milliyede yalnız esamiyi ihtiva eden bir varakaekik göndermek suretiyledir, ki memleketimizde köylüler silâh altına celp ve davet edilmiştir. Köylünün ruhu, bu gibi sühulete âşıktır, teşnedir. Binaenaleyh; bu gibi sühuletler gösterildikten sonra, köylü zaten sevine sevine, koşa koşa icabet edeceği için, fazla muamele kalkmış olacaktır ve esasen ahzi asker muamelâtının mebedei de köylüdür. Binaenaleyh; bu fıkranın aynen kabulünü teklif ediyorum.

RİFAT B. (Tokad) — Doğru, pek güzel ama, yaapeak adam var mıdır?

REİS — Efendim, vaktimiz kalmadı. Çok da yorulduk. Binaenaleyh, Cumartesi günü içtima etmek üzere celseyi tatil ediyorum.

Hitamı müzakerat; saat : 5,30

İçtimai âti ruznamesi

1. — Zaptı sabık hulâsası
2. — Evraki vâride :
 1. — Malatya Mebusu Feyzi Efendinin, Heyeti Tetkikiye âzalığından istifanamesi
 2. — Dahiliye Encümenine âza intihabına dair Encümen Riyasetinin takriri
 3. — Kars Jandarma Kumandanı hakkında Karahisarı Şarki Mebusu Mustafa Beyin sualine

Adliye Vekâletinden mevrut cevap

4. — Rusya'ya izam olunan Tetkikatı İlmiye Heyeti muhassasatına dair Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası

Müzakere edilecek mevad

1. — Heyeti Vekilenin Vazife ve Mesuliyeti hakkındaki lâyihai kanuniye

